

Izhaja dvakrat
na mesec in sicer
13. in 28.
Velja na mesec
18 soldov.

Južni Sokol

Vredništvo
in administracija
v hranilnici
štev. 74.

telovadsko - vojaški list.

Lastnik in založnik **Ivan Z. Vesely**. — Izdatelj in odgovorni vrednik **A. Kremžar**.

O avstrijskej armadi.

Od vseh strani se slišijo tožbe, da je vojaški duh tako oslabil v naši armadi v zadnjem času, da ga skoraj nij spoznati več; nihče pa ne more tega bolj čutiti kakor oni, kateremu je prirojeno, živeti v sedanjem času v vrstah avstrijske armade. Čvrstejšega, bodnega življenja, ki bi moral v njej vladati, nij ni sledú. Vse se le tako izvršava, kakor se mora poleg vojaških predpisov in zares, ko bi ne bila disciplina vkoreninena že iz prejšnjih let v armadi, morda bi se že zdaj objavili nasledki pogubnega raka, ki gloda v telesu naše armade.

Stud — to je skupno zaznamovanje vladajoče bolezni. — Stud do izpolnjevanja vseh vojaških dolžnosti. Malo je že zdaj v avstrijski armadi bojevalcev, kateri bi radi in iz cele duše bili vojaki; velika večina samo životari in ko bi bilo od njene volje in naklonosti odvisno, gotovo bi prostovoljno odvrгла puško, zamenjajoč jo s katerikoli drugim orodjem. Poslednje desetletje je mnogo vzrokov k temu podalo, kateri se pa navadno in nalašč iščejo drugje, kjer v resnici tiče.

Ne odrekam nikakor, da so edna njih vojskine nesreče, kakoršne so našo armado v poslednjem času zadele, pa vendar ne morem nikedar trditi, da bi edino te tako neblago na armado delovale. Solferino in Kraljevgradec oplašili so močno duha armade, pa Solferino in Kraljevgradec bili so brž ko ne nasledek prave bolezni, katerej je duh armade nenadoma podlegel. Naj nihče ne misli, da hočem pristransko podtikati pogrške, kjer jih nij. Vsakedo, kedor dobro vidi, spozna z menoj gotovo, da je neporavnanje razmer v Avstriji bil prvi in najvažnejši vzrok propadanja naše armade. V državi, kjer toliko in tako nezadovoljnih narodov živeti mora, nij nič drugega pričakovati. Človek, katerega vrste v armado, ne odloži se surko ali s katero koli civilno suktnjo tudi mišljenja, kakoršno mu je vcepila mēr celega naroda, hrepenečega po svojem in države blagru. Ko pa vidi, da se nijma bojevati za lastno svoje mišljenje, temuč za ptuje misli, ki so njegovemu narodu celo na škodo, nij toraj čuda, postane li tak vojak, kakor jih je zdaj na tisoče. Nezadovoljen je sè svojim stanom, nijma veselja do njega in ga smatra za muko. Kam tako mišljenje armade dotera, vidéli smo, menim, dobro l. 1866. koliko

je bilo tedaj ubežnikov od madjarskih polkov in kako so se obnašali pozneje nasproti celej državi! Bili so veseli, da so se mogli maščevati nad službo posiljeno in klapper jih je rod sprejemal v svojo legijo.

In kaj hočemo mi Slovenci reči! Za boga, bolešno je že za nas le premišljevat, v kakem stanju se nahajamo. Od naših lastnih bratov nas loči tako rekoč zidovje, ki ne dovoljuje, da bi se vdeležili narodnega življenja. Malokateri vojak izmed cele armade ima zdaj v družbinskem življenju radosten položaj; bodi si Slovenec, Čeh, Nmec ali Madjar, vsakedo nanj zre kakor na nesposobnega za prostost in napredek.

Tako se obnaša občinstvo nasproti armadi. Kako je pa sè Slovenci, o katerih je pri armadi dosti malo znano, ali so postali odcepljenci svojega naroda ali ne! Sam bog ve, da se ž njimi jako hudo postopa. Vohunstvo od vseh strani je v najlepšem cvetu in kaj malo je potrebno, da bi vojaka Slovenca smatrali za puntarja, ki je pripravljen vsaki čas izdati celo armado.

Zamore-li biti potem z veseljem vojak in kakošen duh zamore v njem vladati? Najlepši odgovor na to so živi izgledi, ki se mogó vsaki čas videti. Pa tudi druge različne stvari vzročijo, da zginja vojaški ponos in propada duh armade. Nečem na pr. reči, da je v obče za vojaka nečastno, da hodi na eksekucijo; kajti ako bi to tako bilo, izgledalo bi kaj čudno z našo armado. Da pa pošiljanje armade na eksekucijo v mestu in vasi ne pomnožuje povzdige njegove v očeh ljudstva, dopustil mi bode, upam, vsak neprenapet človek. Naj bode dovoljeno, z vojaškimi predpisi, da more katerikoli okrajni glavar zahtevati od armade, da bi davek iztirjala — pa to bi se moralo zgoditi z neko gotovo mero in tako, da bi vsled tega ne trpela važnost veljavnega vojaškega stanú. Zgodili se to narobe, čuti se vsaki vojak ponižan sam v sebi in hudi nasledek tega mora armado zadeti, zlasti kedar se celi oddelki nerazumno na eksekucijo popeljejo. Kedor vé, kakošen pojem je pri ljudstvu z besedo „eksekucija“ združen, pripozna gotovo resnico mojih besedi.

Naposled je tudi deloma zdajšnjega propadlega duha armade kriva nezravnalost in polovičarstvo njenih notrajnih razmer. Od l. 1866 se prvi ena premena za drugo, izmed deset jih je gotovo devet nevažnih in vendar se z vsako postopa, kakor da bi od nje odvisna bila rešitev

naše države. O barvi hlač in nošenji čepic so dostikrat veliko večja posvetovanja kakor o redovnih vojaških šolah. Vse sicer spada k armadi, pa se naj vendar razlika dela med obhodnim in neobhodnim in poleg tega se naj vse premene kolikor mogoče pospešijo. Kakor zdaj stvari stojé, je prav neprijetno prebirati vse te „poprave“ katerih nevrejena smes teži vojaškega duha, ter mu od druge strani nobene hasni ne prinaša.

Tako je še mnogo družih posameznosti, ki neblago na armado delujejo in nij pričakovati, da bi se njen duh povzdignil, dokler ne bode vse prav vmerjeno. Prvo in glavno je se ve da, da bi nastale v državi naravne razmere, tako da bi bil vojak Slovenec v resnici slovenski vojak in vsaki drugi da bi tudi vedel, da se bojuje za blagor svoje narodnosti. Dokler tega ne bo, nij mogoče nadejati se, da bi se duh armade zboljšal in povzdignil. Naj to prevdario vsi, katerim pristoji določevati osodo avstrijskih dežel, naj to prevdario, dokler je še čas, in naj se potrudijo za to temeljno „popravo“. Vse drugo se laglje izvršiti dá; le tako bode mogoče, da avstrijska armada zadobi zopet zaupanje v sebe in da postane taka kakor je nekaj bila. Ne zgodi-li pa se ta „poprava“, pa se zamore spet pričakovati ono, za avstrijsko armado osodno „prepozno“.

Kaj nam daje telovadba?

(Dalje.)

Stari svet Grki, in Rimljani, imeli so mesto odgoje z učilnicami odgojo s pomočjo javnega življenja in javne misli. Seveda se nam je ta odgoja čisto izgubila, pregnala jo je smradljiva sebičnost, koja je vse, kar jej nij neslo dobička, odbijala z besedo: Kaj to meni mar? V Greciji in Rimu gojilo je javno življenje tudi javno odgojo. Državljan, ki se je čutil za del države, skrbel je za to, da so se tudi njegova deca odgojevala in pripravljala za bodoči stan. Ob enem pa je tudi modrost državljanska njihovih postavodajcev skrbela za-to, in tako se je razvil velik vpliv javnega glasu na mladino, katera se je olikovala pred vsih očmi za bodoče državljane. Pomislimo le na špartanske mladenče, na rimljansko izrejo, na starejše čase svetlih Atén, in na velike pravice, na javno veljavnost, koja je imela vsaka beseda, vsako karanje starčeka nasproti mladini. Ako pa nam manjka te naprave starih olikanih narodov, dala pa nam je previdnost druge načine poduka, ki so bili zopet starim neznani, dala nam je dve ustanovi, in te dve ste cerkev in šola. Obema stoji odprt pot, ki izhaja od ene ideje, tedaj od nekaj splošnega, ki pa pelje zopet k splošnemu, namreč v skupno narodno življenje. Rekli smo, da nam jih je dala previdnost, posredek previdnosti pa je bilo krščanstvo. Da je cerkev izključljiva krščanska naprava, to je vže v njenem pojmu zapopadeno; pa tudi učilnica, to je, javna, od države ustanovljena naprava za oliko, je

produkt krščanstva, kajti še le krščanska civilizacija jo je ustanovila. Kakošen vpliv ima cerkev do olike človeške, do razvoja naj plemenitejših moči — o tem govorijo naj drugi listi; našega naloga to nij; le toliko smemo reči, da cerkev vedno gladi pot domačej odgoji, odgoji v očinej hiši.

Učilnica ima dolžnost, predavati uk in z njim ozko združeno pravno oliko, na domačo odgojo ima pa tudi vpliv, vsaj posredno, kajti ona je tudi tamošnje odgojevalce, to je stariše, odgojila; ona pa dobi tudi po otrokih samih, po šolskej mladini, velik vpliv na domačo hišo.

A zna nas kedo prašati: kaj morate cerkev in učilnica storiti za narodno oliko, dà, kako se more sploh cerkev staviti v dotiko z narodno odgojo? Cilj, ki si ga je krščanstvo postavilo je splošen, obsega vse človečanstvo, zraven pa je še tako čeznaraven, da izključuje vsako omejenje na pozemeljsko življenje, kako se more tedaj pri njem o narodnosti govoriti? — Kedor bi delal take sklepe, ta bi ne le ne spoznal bistva krščanstva, on bi tudi tajil zgodovinske resnice. Res da ima krščanstvo ne le splošen, timveč tudi čeznaraven značaj. Toda če hoče človeka odgojati za čeznaravni svet, mora vendar ozirati se tu na pogoje pozemeljskega življenja; saj je to božje vredjenje, ki je odločilo človeku ravno to pozemeljsko življenje, da se v njem izobrazí, ter se razvije prosto, da doide do svojega cilja; in ravno to moč, v splošnem ličiti posebnosti, ter izrazevati osebne in narodne lastnosti, ima krščanstvo. To je zgodovina vedno dokazovala. Nij li krščanstvo, ki je vzbudilo najplemenitejše duševne moči? Ako si je tedaj cerkev svesta svoje naloge, odgojevala bode človeka za kaj višjega, in sicer s tém, da ga bo izolikala za čvrstega, vestnega državljana; delala bo prav narodno.

(Dalje pride.)

Proste vaje.

(Dalje.)

X. Skupne vaje.

A. Vaje, katere se vrše ob enem.

1. Sè stopali kolebati i roke dvigniti.
2. Sè stopali kolebati i zapestje vpogibati i stezati.
3. Stopala i roke obračati.
4. S kolena kolebati i roke vihteti.
5. S kolena kolebati i podlaktje vpogibati i stezati.
6. S kolena kolebati i z rokami krožiti.
7. Nizki počep i roke vihteti.
8. Nizki počep i z rokami krožiti, *a.* krožiti naprej iz pobese, *b.* krožiti nazaj iz pobese, *c.* roke naravnost kvišku i krožiti naprej, *d.* roke naravnost kvišku i krožiti nazaj.
9. Nizki počep i z rokami suniti, *a.* suniti pri počepu, *b.* suniti, ko se vstane.
10. Eno nogo v predkrečo i roke vihteti
11. Eno nogo v pred- ali odkrečo i z rokami suniti.

12. Eno nogo v pred- za- ali odkrečo i s kolenom druge noge kolebat i.

13. Stopalo vpogibati i stezati v malej kreči i podlaktje vpogibati i stezati, *a.* podlaktje na eni roki vpogibati i stezati, *b.* na obeh.

14. Z rokami i nogami krožiti v navpičneji ravlini, naprej i nazaj, *a.* krožiti z desno nogo i levo roko, *b.* z levo nogo i desno roko, *c.* krožiti z obema rokama.

15. Z nogami i rokami krožiti v malem kolesu (lijek).

16. Z nogo od kolena dalje i s podlaktjem krožiti.

17. Z rokami brcati i z nogami suvati.

18. Koleno dvigati iz predkreče i raztegnjene roke v komolcu vpogibati.

19. Izpad i trup pripogniti.

20. Izpad i roke zavihet i.

B. Vaje, katere se vrše ena za drugo.

1. Sè stopali kolebat i, potem jih obračati.

2. Kolebat i z nogami, na to samo s koleni.

3. Mali počep, na to nizki počep.

4. Zdaj sè stopali kolebat i, zdaj roke dvigati.

5. Zdaj mali počep, zdaj roke vihete i.

6. Sè stopali kolebat i, stopala obračati, roke dvigati, naprej, v stran.

7. Kolena, na to trup pripogniti.

8. Zdaj kolena, zdaj pete dvigati.

9. Zdaj kolena dvigati, zdaj z rokami suvati.

10. Prvič pete dvigniti, drugič podlaktje vpogniti,

11. Z rokami suniti, na to podlaktje vpogniti.

12. Kolena s peto dvigati, z rokami suvati i podlaktje vpogibati; zaporedoma.

13. Z nogami krožiti, na to z rokami suvati.

14. Z nogami kolebat i (Beinschwingen), na to roke vihete i.

15. Z nogami, potem z rokami krožiti.

16. Z nogami kolebat i, potem z rokami krožiti.

17. Trup obračati, za tem trup pripogibati.

18. Sè stopali kolebat i i roke dvigniti, s koleni kolebat i v mali počep i roke vihete i, s koleni kolebat i v nizki počep i z rokami krožiti.

19. Kolebat i sè stopali, na to s koleni v mali i nizki počep.

20. Predklon s trupom, nizki počep na vseh podplatih i sè stegnjenimi rokami naprej, nizki počep na prstih i roke pritegniti v pologo za suniti, skloniti se v navadno stojo i z rokami suniti kvišku.

Vaje, ki se vrše grede.

XI. Mnogovrstne hoje.

1. Hoditi po taktu naprej.

2. Hoditi po taktu na mestu.

3. Hoditi po taktu nazaj.

4. Premeni iz hoje po taktu naprej v hojo po taktu nazaj i v hojo po taktu na mestu.

6. Hoditi po prstih.

7. Hoditi po petah.

8. Hoditi nekaj časa po prstih i nekaj časa po vsih podplatih.

9. Hoditi s posiljeno stojo nog.

10. Letati naprej.

11. Letati nazaj.

12. Letati na mestu.

13. Tek naprej premeniti v tek na mestu.

14. Postopna hoja (Nachstellgang), *a.* naprej, *b.* v stran, *c.* nazaj.

15. Premeniti postopno hojo na določene korake, (n. p. na tri korake z levo, na tri z desno).

16. Postopna hoja po prstih.

17. Postopno hojo premeniti v navadno hojo.

18. Postopna hoja s priskókom pri postopu (Galopp-hüpfen).

19. Pribja (peguljična) hoja (Schrittwechslung, Kibitzgang).

20. Pribja hoja po prstih.

21. Pribja hoja s priskokom pri postopu.

22. Pribjo hojo premeniti v navadno hojo.

23. Pribjo hojo po vseh podplatih premeniti v pribjo hojo po prstih.

24. Pribjo hojo s priskokom premeniti v pribjo hojo brez priskoka.

25. Pribja hoja vprek.

26. Pribja hoja v stran.

27. Pribja hoja zdaj naprej, zdaj v stran.

28. Hoja z enim priskokom po vsakem koraku s sprednjo nogo (hüpfen).

29. Hoja z dvema, tremi . . priskoki po vsacem koraku s sprednjo nogo.

30. Hoja s priskokom s sprednjo nogo na 2, 3 ali več korakov.

31. Pribja hoja z enkratnim priskokom s sprednjo nogo po vsakem tretjem koraku (Schottischhüpfen).

32. Postopno hojo premeniti v pribjo hojo, *a.* vsaka hoja brez priskoka, *b.* s priskokom, *c.* ena s priskokom, druga brez priskoka.

33. Zibalna hoja (Wiegegang) naprej, vprek naprej i v stran.

34. Zibalno hojo premeniti v navadno.

35. Zibalno hojo premeniti v postopno.

36. Zibalno hojo premeniti v pribjo.

XII. Vaje sè stopali gredé.

1. Grede sè stopalom stoječe noge kolebat i (kolebna hoja).

2. Grede stopalo proste noge vpogibati i stezati.

3. Grede sè stopalom proste noge krožiti.

4. Na določene korake sè stopali na obeh nogah kolebat i, *a.* v koračneji, *b.* v navadneji stoji.

5. Pri postopnej hoji kolebat i sè stopali na obeh nogah, *a.* po predstopu, *b.* po postopu, *c.* po pred- i postopu.

6. Kolebat i sè stopalom stoječe noge pri pribjeji hoji, *a.* pri prvem koraku, *b.* pri drugem, *c.* pri tretjem, *d.* pri vsakem.

7. Kolebat i sè stopali na obeh nogah pri pribjeji hoji, *a.* po prvem koraku, *b.* po drugem, *c.* po tretjem, *d.* po vsakem.

(Dalje prih.)

Vaje v legi.

(Konec.)

Vaje v pologi vsaksebi: Roke dvigati, krožiti naprej, nazaj; roke vpogibati i stezati; roke obračati.

Vaje z rokami v pologi, kadar se dotikajo telesa: Roke dvigati, obračati i križati v pologi zgornjej.

Če se vaje vršé zdaj z eno, zdaj z drugo roko, se mora nedelavna roka dejati na hrbet, da ne dela napotja.

Lepa zveza nog z rokami: Stegna na vzkriž, levo pod desno, noge v kolenih vpogniti močno nazaj, z desno roko prijeti za prste leve noge i v levo roko naročnik ali pa tudi z levo roko prijeti za prste, a desne noge.

Da se vaje nekoliko spremene i ne postanejo dolgočasne, se vadi to-le:

1. Trup se spogne nazaj i z enim ročnikom se hitro kroži krog prs i pleč, na hrbtu se ročnik podaja iz roke v roko. To se dela na desno i levo.

2. Z ročnik držečo roko se krožiti hitro krog vratu na levo i desno. A paziti se mora, da ročnik ne pride v kako neprijetno dotiko z glavo.

3. Desna roka se dene krog vratu na levo pleče i poda levej roki, ki je na hrbtu sključena, ročnik. Leva roka dela ravno to čez desno ramo. Pot, katero ročnik napravi, je podobna ležeči osmerki.

Namesti ročnikov se lahko rabi tudi palica, toda s palico se da le malo vaj izvršiti.

Vaje v legi znak.

V legi znak se da več vaj napraviti, nego v legi naprej, ker gibanje nog i rok ni tako omejeno. Svetovati je, pri vajah v legi znak glavo vedno toliko kvišku držati, da se tal ne dotika, kajti drugače bi se vaje preveč malomarno izvrševale.

Noge se lahko dvigajo spojene ali razkročene, sključene ali stegnjene; denejo se tudi kembeljni na noge i se dvigajo.

Preveč lahko tudi nij, popolnoma stegnjene noge z rokami v kolenih prijete i držati. Mišice na trebuhu se močno krepijo, če trup vpogibamo naprej sè stegnjenimi rokami kvišku. To vajo že majhni otroci lahko delajo, če jim le kedo noge drži.

Roke se tu enako vadijo, kakor v legi naprej, le priporočati je, vse vaje sè stegnjenimi rokami izvrševati i zdaj z eno zdaj z drugo; nedelavna roka naj se dene na hrbet.

Primerjajoči statistični popis sokolskih društev.

Že zdavnej oznanjeno statistično delo za vsako napredno sokolsko društvo važno in zanimljivo je konečno izšlo nakladom vredovalca K. Kareisa pod naslovom: „Srovnávací statistický výpis jednot sokolskýsh“ v začetku prosenca 1871 v Pragi.

Spis se deli v dva dela: prvi obravnava vseobčne razmere društev obširno in točno, drugi pa obsega zlasti razmere telesnih močí. Na konci najdemo pridano mapo

društev na Češkem in na Moravskem v začetku julija 1871 in posebni dodatek obsega mnogo tehtnega in novega. Poleg teh dat bilo je l. 1871 društev

	1. prosenca.	1. mal. srpana,	1. vinotoka,
na Češkem	91	97	100
na Moravskem . . .	15	21	22
v Nižji Avstriji . .	1	1	1
na Kranjskem . . .	4	5	5
v združ. drž. sev. amer.	6	8	8
v Galiciji	2	2	2
na Ruskem	2	2	2
na Ogrskem	—	—	1
skupaj	121.	136.	141.

Število družabnikov je obnašalo 1. prosenca 1871: 11.056 (na Češkem 9304, na Moravskem 1144).

Društev z več kakor 200 udi je bilo 5, vsa na Češkem. 150 — 200 druž. je imelo 9 društev, izmed teh na Češkem 6; 100 — 150 " " " 29 " " " " " 26; 50 — 100 " " " 49 " " " " " 41; manj kakor 50 " " " 25 " " " " " 13.

Praga ima 892 druž., Smihov 248 drž., Novi Bidžov 230 drž., Jičín 230 drž., Strakonice 200 drž., Prástejov 195 drž., Berún 167 drž., Melník 165 drž., Brno 160 drž., Ljubljana 158 drž., Kralj. gradec 155 drž., Lomnica 155 drž., Jilemnica 155 drž., Brandis 150 drž.

Delalnih družabnikov je 54.73 procentov, telovadnih samo 28.8 prct. vseh družabnikov. Zanimljive so številke telovadcev v nekaterih društvih.

Kar se tiče dela, je največ družabnikov (51.6 prct.) rokodelcev in posestnikov. Trgovcev je 12.4 prct., uradnikov in pisarjev še 8.4 prct. V kakej razmeri je prebivalstvo z društvi sokolskimi, razjasni nam poseben odstavek, poleg katerega pride en družabnik na Češkem na 552 prebivalcev, na Moravskem šele na 1873 prebivalcev (v Pragi 1 druž. na 162 preb.). Zanimiv je članek o strelnih in jezdečkih zborih. Streljanje goji le 22 društev ter se vdeležuje 552 družabnikov (največ društva v Valoškem Mezireči) 40 — 50 družabnikov strelja v Rakovniku, v Nahodu in v Novi Paci.

Jezdečkih društev štejemo 5 s 193 družabniki. Kaj mala vdeležba pri tako praktičnih in koristnih stvareh.

Imetje društev znaša pri 75 društvih 61.489 gold. (na prvem mestu najdemo Prago z 20.816 gold. potem Rokičane s 5809 gold.

Izletov in celodnevni pohodov je naredilo l. 1870 89 društev 176, večdnevni 29; največ izletov je bilo v Ždaru na Moravskem (11. večji del poludnevni), v Mirogošti (10) in v Novem Strašci (10).

Drugi del se vkvarja s čisto telovadnimi stvarmi, preiskavajoč pri 53 društvih s 1322 družabniki moči posameznih z obzirom na delo družabnikov.

Poleg tega je največ korenjakov v Pragi (12), v Korlinu (8), v Mladi Boleslavi (7). Izmed rokodelcev so najmočnejši vrtnarji, pa krznarji in mesarji, najslabši žeb-ljarji (v društvu Miteškem).

Kar naj bolj obžalovati moramo, je to, da je bila vdeležba društev, kar se oglosav in naročnikov tiče, tako slaba in nerazmerna, kajti izmed vseh 136, katerih naštejemo, oglasilo se je bilo 1. julija 1871 samo 70 društev s 380 iztisi, toraj komaj polovica se je oglasila za ta zanimivi, le za društva izdani spis. Največja vdeležba je bila v Polznji (41 iztisov), potem sledi Praga skoraj z enakim številom in Brno z 20 iztisi. Sapienti sat!

K. Kareis.